

Vize saçmalığı

24/02/2011 2:00

Özel hayat gizliliğini hiçe sayan başvurular, harcanan para, uğradığımız muamele, yurtdışına seyahati işkenceye dönüştüren vize uygulamasının standart parçaları. 28 yıldır varlığı sorunlu olan bir uygulama için 500 milyon euro'dan fazla ücret ödememize rağmen, paramızla rezil olmaya devam ediyoruz

TAN MORGÜL Arşivi

Avrupa Birliği meselesi iki tarafın da 'şiddetsiz' geçimsizliği yüzünden garip haller olsa da, muhabbet devam ediyor. Kolay değil, yıllar önce bir 'evlilik anlaşması' imzalamışız, cart diye kesip atılmıyor. İlişkinin tarihi, idari, hukuki boyutuna dair yığınla malumat mevcut. Lakin, bu 'temaşa'nın insani boyutu da var. Araya devletleri almadan, kendi başımıza, 'vizeli' topraklara gitmeye yeltendiğimizde başımıza gelenler...

İki yılı aşkındır, www.vizesiz.net sitesinde, insanların bu yolda başına gelenleri derliyoruz. Okuyarak, gözlemleyerek, dinleyerek dertleniyoruz; TC yurttaşlarının 'müttefikler' karşısında nasıl korunmasız, mağdur olduğuna şahit oluyoruz. Bu 'saçma uygulamanın' her tarafı dökülse de, hâlâ nasıl bu denli fütursuzca devam edebildiğine şaşırıyoruz. 1948'de, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yazılan, insan evladına 'artık kırıp dökmek yok, efendi ol biraz' diyen Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nden geliyor: "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar."

Evrak eziyeti

Şu 'gerekli evrak' meselesiyle başlayalım: Başvuru yapmış olanlar bilir, konsolosluklar, (özellikle Schengen ahalisi), öyle kağıtlar isterler ki, zannedersiniz sizi kütüklerine kaydedecekler. Demokrasinin en temel kaidelerinden olan, her bilinçli insanın üstüne titrediği 'özel hayatın gizliliği' şartı üstüne koca bir çizik atarsınız. Maaş bordroları, kredi kartları, banka hesapları, çalışılan kurumun sirküleri, vergi levhaları (orijinallerini istemeleri de cabası), faaliyet belgesi, tapular, SSK, Bağ-Kur, vs, vs: 'Gayri Ciddi Bireysel Hasıla' yoklaması. Anne, babamızın, eşimizin dostumuzun bile bilmediği bilgiler 'Schengen Information System'da istiflenir. Meali; devletlerin bireylere 'defalarca sahip olma hakları' her daim saklıdır!

İşin maliyetiyle devam edelim: Randevu için PIN kodu, banka, aracı kurum, kurye, sigorta ve anlı şanlı vize ücretleri... Yetmez, tıpsızlık şahıkası biyometrik foto, ucuz uçak bileti (vize reddedilirse yanan), vs. Temelde 'vize uygulamasının' saçma, hukuksuz bir hadise olduğuna kani olsak da, bu halini kabul edip sormak lazım gelir? Aracı şirket, randevu için banka ödemesi nasıl bir garabettir? Vizeye o kadar para ödeyen yurttaş, konsolosluklardan 'araya bir kurum' koymadan ve ek para ödmeden, neden hizmet alamamaktır. Gideceğiniz ülkeye adım atmadan, ciddi bir mal bildirimini ve indiriminde bulunurken, görevliler de işin 'sindirim' kısmıyla ilgilenmektedirler. 28 yıldan beri, 'varlığı sorunlu olan' bir uygulama için 500 milyon Euro'dan fazla ücret ödememize rağmen, daha 'aracısız' kaliteli hizmet alamazken, 'sözlü görüşmede' uğradığımız muameleyle de paramızla bir güzel rezil olmaktadır.

Görüşme halleri

Gereksiz, sıkıcı ve acıtıcı muamele vize kuyruğunda başlar. Önceleri, durum daha fecaatli. Sabahın ayazında, görevli kapıya çıkar ve 'evinize dönmenizi' söyler. Başvuru numarasıyla kalırsınız: "Başvurumun bugün olduğu söylenmişti" çıkışı, görevli için

kaçırılmayacak ‘azar’ fırsattır. Yediğiniz laf acıtır, lakin elden bir şey gelmez. Allah korusun yanlış bir hareket (hakkınızı aramak) başvuru yapmadan vizenizin yanması demektir. Bu, içeride de tekrarlanır. Camın arkasındaki görevli, bir gözü sizde, bir gözü evraklarda, sizi bir temiz hizaya sokar: kızarır, yutkunur, tüm hormonlarınız nümayişe kalkar.

Ret gerekçeleri

Tekrarlıyoruz: Vize uygulaması fena halde saçmadır. Hâlâ şüpheniz varsa, başvurunuz ‘reddedildiğinde’, hadiseye yekten vakıf olursunuz. Örnekle devam edelim: Davetiye var ama ‘gitme gerekçeniz inandırıcı bulunmadı’, paranız var (servet değil tabii) ama ‘ihtiyaçlarınızı karşılayabileceğinize ikna olunmadı’. Bahsi geçenler ‘gerekçeli ret kararları’dır. Gidip eylemde bulun(a)madığımız için, kararı verenlerin ‘amacınızı’ tahayyül etmekten başka şansları yoktur. Görevliler fazlasını yapar, ‘kehanette’ bulunup, oraya amacınız için değil, ‘aklınızda ne hinlik varsa, onu tatbik için gittiğinize’ kanaat getirirler ve daha ‘suçu’ (neyse o) işlemeden, suçlu ilan edilirsiniz. Verdikleri hükmü test edecek tek araç zaman olsa da, bu münevverler ‘zaman-mekân’ tanımaz. Para meselesine hiç girmeyelim, ayıptır! Ama not düşelim; ekonomik sermaye kadar sosyal sermaye de mühimdir. Cibilliyet cüzdan şişkinliğinden çok akıl kalibresinden mülhemdir.

Bir de saçma hikayenin mutlu sonu vardır, lakin o an bile sevinciniz kursağınızda kalır. Pasaportunuzda vize vardır var olmasına ama süreniz kuş yemi gibidir. Uzun tarihli olsa bile dikkatli olunmalıdır; ‘kısıtlı’, ‘tek girişli’, ‘sürelî’ gibi prangalar vizenizi ‘lütüflü’ kategorisine sokar. ‘Bir günlük, çok girişli vize’ bile görmüşlüğümüz vardır; uygulamada fantezinin sınır yoktur yani... Öyle veya böyle vizeyi kaptınız, soluğu havaalanında, bir müddet sonra da ilgili ülkenin pasaport kontrolünde aldınız. Hemen şırmamanız gerektiğine tez zamanda ikna olursunuz. ‘Mis’ gibi ‘dejavu’lar, görevli polis nezaretinde sizi bekler; aynı beylik sorular, aynı beylik mimikler. Ki bu bölgede enteresan şeyler olabilir; vize süreniz kısaltılabilir, çok girişten tek giriş çevrilebilir, hatta ve hatta iptal de edilebilir. Şaşırmayın! Daha başvuru başında imzaladığımız formun arkasında bu bilgi mevcuttur. Ezcümle; her vize mağduru, dolaşım kadar ‘dahiliye’nin (iç hastalıkları) de konusudur. Hekiminizin telefonunu lütfen not edin!

Lafın gerisi ve fazlası, www.vizesiz.net sitesinde. Sadece anıları depolamıyoruz. İmza kampanyası işine de girişiyoruz. Hukuken de hareketlenebiliriz. Madem, kendileriyle aynı takımda mücadele edeceğiz, ‘fair play’ kurallarına da uymak lazım gelir!

Kitlesel tazminat davaları açılmalı

Yıllardır ‘vizesiz Avrupa’ için akademik ve idari mücadele veren Prof. Dr. Harun Gümrükçü anlatıyor

Yıllardır vize melanetine karşı ‘akademik’ ve ‘idari’ anlamda karşı duruyorsunuz. AB’den ve T.C hükümetinden tepki geldi mi?

Vatandaşlarımıza Avrupa Birliği (AB) ülkeleri arasında ilk vize uygulamasını başlatan ülke 1980’de askeri rejim zamanında Almanya olmuştur. Zamanın Almanya Dışişleri Bakanı Hans-Dietrich Genscher uygulamanın azami üç yıl sonra kaldırılacağı teminatını vermişti. 1986’da da Türklere serbest dolaşım hakkı tanınacaktı. Bu hak tanınmadığı gibi diğer A(E)T/AB üye ülkeleri de vize uygulamaya başladı.

Bunun üzerine Almanya’daki birçok arkadaşıyla “Türkler İçin Serbest Dolaşım İnisyatifi” diye bir birliktelik oluşturduk. Sözcülük bana verildi. Almanya’da 5 binden ve Hollanda’da 700’den fazla dava açılmasına öncülük ettik. 1995’ten sonra hak arayışını Avusturya’ya taşıdık.

Sonuçta Avrupa Komisyonu farklı ülkelerden 15 bilim insanına bir rapor yazdırttı. Rapor haklılığımızı ve bilimsel tezlerimizin doğruluğunu ortaya koyunca göz ardı edildi ve yayımlanmasından vazgeçildi.

İlgili anlaşmalar ve ABAD (Avrupa Birliği Adalet Divanı) kararları ortadayken, AB hangi ‘hukuki dayanakla’ TC yurttaşlarına vize uygulayabiliyor?

Türkiye, akit tarafları bağlayan Katma Protokol’un 41. madde yani haklarda kötüleştirme yapılamayacağı ilkesine ve bunu teyit eden beş değişik ATAT/ABAD kararına dayanarak Avrupa Komisyonu nezdinde resmi girişimde bulunmadı. Vizenin kaldırılması için Avrupa hukukunun uygulanmasından sorumlu kurum olarak Komisyon’dan harekete geçmesini istemedi. Vize mağdurları Türklerin dosyalarını düzenleyerek Avrupa Komisyonu’na görüşünü almak için başvurmadı. Komisyon Avrupa Birliği Adalet Divanı’na (ABAD) sunduğu 2000 tarihli SAVAŞ, 2003 tarihli Abatay/Şahin ve 2007 tarihli Tüm/Darı görüşlerinde haklarda kötüleştirme yasağının hukuki olmadığı tezini tamamen desteklemiştir. Sadece 19 Şubat 2009 tarihli Soysal kararında ve onun da

sadece sözlü söyleminde ABAD`da farklı görüş bildirmişti. Mahkeme de Komisyonu alaya almıştı. AB`nin bu alanda bir hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

Vize reddi durumunda vatandaşların hukuki hakları nelerdir? Masrafları talep edilebilir mi?

Hakkı teslim edilmeyen ve kendisini vize almaya zorlayan AB üye ülkesi büyükelçiliklere karşı vize ücretleri dahil vize almak için yapılan tüm masraflar geri istenebilir. Bunların belgelenmesi gerekir. Kitlesel olarak tazminat davaları açılmalıdır. Davalar barolar ve TOBB tarafından organize edilmeli.

Vize ‘melanetine’ karşı yekûn olarak ne yapılabilir?

Avrupa Birliği nezdindeki haklarımızı hayata geçirmek için hükümet, parlamento, üniversiteler, yarı kamusal örgütlerle sivil toplum örgütleri şu hususlarda ortak çalışmalı:

Avrupa Komisyonu tarafından Türk ve AB üyesi ülkelerin bilim insanlarının katılımıyla kurul oluşturulması için baskı yapılmalı. ‘Türkiye vatandaşlarının Avrupa Birliği hukukundaki yeri’ ve ‘Türk vatandaşları vize muafiyeti taleplerinde neden haklıdır?’ konularında rapor hazırlanmalı. Başvuruları reddedilen vatandaşların dosyalarının toplanacağı ve vize reddi konusunda dava açmak isteyenlere yardım edecek bir kurulun oluşturulması. Hak arama çalışmalarının referans ve dinamik gücü olacak ve yurtdışında hak aramak ve vatandaşlara destek verecek kurumsal mekanizmayı oluşturmak gerekli. Akdeniz Üniversitesi’nin hazırladığı Deklarasyonun (Türkçe/Almanca/İngilizce) afiş olarak çoğaltılması, Türkiye’de ve AB ülkelerinde dağıtılması gerekli.

ACI HATIRALAR

‘Gidip gelemeceğimizi düşündük’

2003 yılıydı. İTÜ Bilgisayar Mühendisliği ikinci sınıfı bitirmiştik. Yaz tatili döneminde Toronto’da yaşayan amcamı ziyarete gidip orada tatil yapacaktım. Neyse bu niyetle amcam ve yengem çalıştığı şirketlerden resmi belgeleri, davetiye mektubu ve ev tapuları gibi birçok belgeyi bana yolladılar. Ben de burada gerekli olan belgeleri topladım. Formları doldurdum. Okulumdan aldığım resmi İngilizce öğrenci belgelerini de başvuru belgelerine ekledim. Yüz yüze görüşme olmadığından dolayı da başvuru belgeleri için bir de niyet mektubu tarzında gayet resmi bir dille yazılmış bir belge ekledim. İstanbul’dan çıktım yola sabah Ankara’ya vardım. 1 Temmuz 2003’te gittim konsolosluga. Baktım konsolosluk kapalı ve kapıdaki görevli o günün Kanada günü olduğunu söylüyor. Neyse bir gün Ankara’da konakladıktan sonra, ertesi gün sabahın köründe girdik sıraya bekliyoruz. Belgeleri aldılar, “Saat 2’de gelin sonuçlar açıklanacak” dediler. Saat 2’de konsolosluga döndüm içeri aldılar, salon gibi bir yerde sıramızı bekliyoruz. Sıra bana geldi, adam “Reddedildi” dedi. Bir belge verdiler orada gidip gelmeyeceğinizi düşündüğümüzden vize başvurunuz kabul edilmedi yazıyordu.

‘Eşinin size bakacağını taahhüt edin’

Üç yıl önce bir turla Venedik’e gitmeye kalktık. Tur şirketinin vize için istediği tüm evrakları şirkete verdik. İki gün sonra şirket bizi aradı: ‘Eşimin seyahat boyunca bana bakacağını taahhüt eden’ bir yazı yazması gerekiyormuş! Üniversite mezunu, çalışan bir kadımdım. Ailemize ait üç evin tapusunu götürmüştük. Üç tapu da bana aitti. Böyle bir durumda Avrupa’da kadın örgütleri ayaklanırdı. Vize işleriyle uğraşan bayan arkadaşına da aynı şeyleri söyledim. Ama vize için vakit daralmıştı. Kuzu kuzu eşim o yazıyı yazdı.

Vize=azım

Amerika birçok genç için rüyadır. Babaannem içinse torun. Babaannem, konsoloslukta Amerika’ya neden gitmek istediğini soran görevliye “Üçüncü torunum doğdu, kızıma yardım edeceğim” dediğinde konsolosluk görevlisi “O zaman sen para kazanacaksın, çalışma vizesine başvurmalıydın!” şeklinde cevap vermiştir. Bunun üzerine sevgili babaannem parmağını mikrofonu vurarak “Sen ne demek istiyorsun?” demiştir. Alabildiği üç aylık vizesini Amerika’da 10 yıllığa çevirmiştir. Vize=Azim.

‘Fransa seyahat özgürlüğümü kısıtladı’

Bir havacılık firmasında denetimci olarak fena sayılmayacak bir kazançla çalışırken, okuduğum şeylerden olsa gerek işten bir gün içinde istifa edip Afrika biletlerimi aldım. Afrika seyahatim iki ay sürecekti ve hemen ardından Avrupa turu yapacaktım. Avrupa için de biletlerimi aldım, tam 20 bilet. Afrika dönüşü hâlâ üç hafta vaktim vardı Schengen’e başvurmak için ve en çok kalacağım yerden başvurmam gerektiğini öğrendim. Fransa - beş senedir dil ve edebiyatını okuduğum ülke- için başvuru dosyamda aldığım 20 biletin boarding kartlarını (rezervasyon değil, satın alınmış biletler), Fransız Dili ve Edebiyatı bölümüne kayıtlı olduğumu gösterir öğrenci belgesini ve diğer rutin evrakları (sigorta vb.) ibraz ettim. Bir de ayrıca seyahat ettiğimi gösterir onlarca Afrika ülkesinin henüz alınmış, vizeleri, kaşeler. Bu adam belli ki seyahat ediyor, sigorta dökümüm ortada, işten istifa etmiş bir yerlere gitmişim ve gideceğim de. Fransa, vize vermeyerek seyahat özgürlüğümü resmen kısıtladı.

Vizesiz.net’ten alınmıştır.

Anlaşmada sorun var

AB ile ilişkilerde gündemde olan Vize Kolaylığı Anlaşması, daha önce beş Batı Balkan ülkesiyle imzalandı ancak sorunlara çare

olamadı. Vize ücreti 60 euro'dan 35 euro'ya düşürülmesine karşın konsolosluklardan randevu alınırken çıkan masraflar maliyeti yukarı çekti. Vize verilme süresi azami 10 gün olarak belirlendi ama randevu almak için çok daha uzun süre beklemek gerekti. Başvurular çoğu kez gerekçe gösterilmeksizin reddedildi. Kişiler konsolosluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldı.

Son gelişme: Vizesiz Hollanda mümkün mü?

14 Şubat'ta Hollanda'da çok heyetli Haarlem Mahkemesi, Türk vatandaşlarının bu ülkeye vizesiz girebileceği ve oturma izni almadan en fazla üç ay burada kalabilecekleri yönünde karar verdi. Vizesiz Hollanda'ya girmek isterken Schiphol Havaalanı'ndan döndürülen Türk işadamı Cahit Yılmaz'ın iki sene önce açtığı davayı görüşen mahkeme, kararda, Türkiye'yle AB arasında 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve ona istinaden 1973 tarihli katma protokolün 41. maddesini kaynak gösterdi. Karar emsal teşkil ediyor. Buna göre T.C. vatandaşları seyahat amaçlı vizesiz Hollanda'ya gidebilecek. Hollanda Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı büyük ihtimalle temyiz haklarını kullanacak. Ancak temyiz sonucu alınana kadar bu karar geçerli. Yine de süreç sancılı. Yılmaz'ın avukatı Ejder Köse, "Yarın biri vizesiz kalkıp gelse Hollanda bunu kabul eder mi?" sorusunu, "Kabul etmek zorunda mı, evet. Ama eder mi, çok büyük ihtimalle hayır. O esnada kişi yıldırım mahkemesine başvurarak 24 saat içinde hâkimin vereceği kararla ülkeye giriş yapabilir" diye yanıtıyor.